

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput III. Ampliùs explicantur, Christianisque applicantur verba ista: Eduxi
te de terra Ægypti, de domo servitutis, &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

ruissent, quibus in dies auctis, quò ab Adam remotiores, ita peiores, bestiusque similiores evassissent, ac tandem exterminari meruissent.

7 Sed licet tanta fuerint beneficia Judæis colata (quæ recapitulans Apostolus Rom. 9. quorum, inquit, adoptio est filiorum, & gloria, & testamentum, & legislatio, & obsequium, & promissa: quorum Pares, & ex quibus est Christus secundum carnem) absque comparatione majora sunt quæ conferuntur Christianis, maximè Catholicis, qui veri sunt Israelitæ, non secundum carnem, sed secundum promissionem, quibus se Deus manifestavit, non per Angelum, sicut Judæis, nec per Prophetas, sed per unigenitum Filium suum, cuius & carne ac sanguine, non manna dumtaxat ipsos pascat, dans illis potestatem filios Dei fieri, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi, per quem felicitus eduxit eos de terra Ægypti, & de domo servitutis, dum ipsos è servitute peccati, & potestate diaboli potenter eripuit, transfuditque in regnum Filii dilectionis suæ, per mare rubrum, id est baptismatis aquas, pretioso Christi sanguine rubricatas; in quibus inimicos nostros, mundum, carnem, diabolum (per Ægyptios figuratos) submersit, dum diaboli pompis, id est mundi vanitatibus ac voluptatum divitiarumque 8 fallaciis abrenuntiare nos iussit. Hæc sine dubio exhibita populo Christiano inestimabilem ei conferunt dignitatem: longè enim majora sunt iis, quæ populo exhibita fuerunt Judæico, quem si Deus ex omnibus gentibus (in ignorantia tenebris derelictis) elegerit sibi populum peculiarem, considerent Christiani, quòd & ipsos ex tot gentibus elegerit in populum acceptabilem, ut essent sibi *gens electum, regale Sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, ut virtutes annuntient ejus*, qui ipsos (præ tot gentibus, præ ipsis etiam Judæis) *de tenebris vocavit in admirabile lumen suum*. Præ tot (inquam) gentibus, adhuc *sedentibus in tenebris, & in umbra mortis*. Maxima certè ex quatuor partibus Orbis terræ est America, ad quam nonnisi à ducentis circiter annis pervenit Evangelii notitia; & cuius nulum in ea vestigium inventum fuit, quando circa annum 1493. detecta fuit. In Asia quidem & Africa citius cognitum fuit. Verùm pauci hodie in Regionibus illis, post Americam vastissimis, Christi fidem amplectuntur; imò & in Europa ipsa, ex quatuor illis partibus minima, tot in Provinciis ac Regnis hæreses dominantur, ut licet credant in Christum, in vera ipsius Ecclesia non sint, extra quam non est salus. Quantum ergo beneficium est in Regione Catholica esse natum, in vera Ecclesia esse baptizatum, veræque fidei lumine illustratum? Ipsi ergo *honor credentibus, qui aliquando non populus, nunc autem populus Dei, qui non consecutus misericordiam, nunc autem misericordiam consecutus*; ita ut *jam non sint hospites & advena, sed cives Sanctorum, & domestici Dei, superadificati super fundamentum*
Tom. II.

Apostolorum & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Jesu. Quod profectò beneficium tale ac tantum est, ut propter ipsum ad eos titulo longè excellentiori specialiorique pertineant verba illa: *Ego sum Dominus Deus vester*; à vobis proinde perfectius quam à Judæis colendus, & honorandus.

CAPUT III.

Amplius explicantur, Christianisque applicantur verba ista: Eduxi te de terra Ægypti, de domo servitutis, &c.

AD majorem intelligentiam eorum quæ proxime dicta sunt, utile erit reflectere, quòd sicut Pharo dominabatur in Ægypto; sic diabolus in Orbe ferè universo, ita ut Princeps hujus mundi vocetur in Evangelio; eò quòd utique habuerit primum quidem per tyrannidem principatum in totum genus humanum; & (sicut Cyrillus Alexandrinus ait l. 8. c. 16. & 17.) dominatum exercuerit crudeliter in omnes, & adhuc exercent in omnes, qui secularia sectantur desideria, suisque indulgent cupiditatibus, qui mundi nomine in Evangelio intelliguntur. Et idè eorum Princeps satanas est, quia eis pro suo arbitratu dominatur, præcipitesque in gravia scelera compellit, atque detrudit. Mundus iste per Ægyptum fuit figuratus; Ægyptus namque terra erat depressa, humilique loco sita, ita ut illuc è terra sancta euntes, descendere dicerentur *Isa. 52. descendit populus meus in Ægyptum*. Aquæ ejus stagnantes erant & impuræ, nec agræ fertiles reddebantur cali pluvia, sed irrigatio aquarum Nili, ex alveo suo erumpentis. Quibus figuratur vita hominum mundanorum, in infimis hærens, & animas ad imaginem Dei creatas valde deprimens, nec cælestibus irrigata voluptatibus, sed terrestribus ac sordidibus. Econtrà Terra sancta, seu promissionis, nobis Deuteron. 11. v. 10. representatur elevata, montosa, pluviusque cælestibus irrigata; ad significandum, corda eorum, qui excutere volunt jugum Pharaonis infernalis, & ascendere ad Hierusalem cælestem, esse debere sursum à mundanis cupiditatibus elevata, ut cælestium voluptatum abundantia impingentur, in bonisque operibus fertilia redendantur.

2°. sicut voluit Deus ut Judæi semper memores essent suæ liberationis è terra Ægypti, per transitum maris rubri: sic Deus vult Christianos semper memores esse suæ liberationis è potestate diaboli per baptismum, quo rubricati, imò Agni immaculati sanguine dealbati, jugum excusserunt & oppressionem Principis hujus mundi.

3°. sicut peccata Judæorum post miraculosam liberationem suam è manu Ægyptiorum, longè graviora sunt peccatis gentium; sic peccata Christianorum, post baptismum commissa, longè graviora peccatis ipsorummet Ju-

daorum. Ad quod significandum triplicia & quadruplicia vocantur à SS. Patribus. Quos inter Ambrosius & Chryllostomus baptismi susceptionem idè distulerunt, donec in pietate proveciores essent, ne si post susceptionem ipsius adhuc contingeret ipsos in grave aliquod peccatum corrumpere, de eo difficilius veniam obtinerent. Sciebant quippe difficiliorem esse poenitentiam ac veniam de peccatis post baptismum commissis, nec ea ordinariè remitti sine obligatione ad satisfactionem peccatis proportionatam, prout Tridentinum docet sess. 14. c. 8. hâc ratione: quia divina iustitia ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante baptismum per ignorantiam deliquerint; aliter vero, qui semel a peccati & demonis servitute liberati, & accepto Spiritus sancti dono, sciens templum Dei violare, & Spiritum sanctum contristare non formidaverint. Videri potest Morinus de administ. Sacram. Pœnit. l. 3. c. 5. 6. & 7. ubi varias ex sacra Scriptura, & SS. PP. rationes profert, ad demonstrandum, crimina post baptismum commissa longè graviora esse iis quæ baptismum antecedunt, atque (ut loquitur c. 7. n. 1.) opus esse mortaliter post baptismum peccantibus longâ, durâque poenitentia, multis jejuniis, & corporis afflictationibus, ut gratiam amissam recuperent. Et ita quidem, quod neque etiam gravissima illâ afflictione poenitentiali... in integrum quem peccando peccator amisit statum perfectè restituatur, ordinariè loquendo.

12 Propterea Christianis baptizatis vehementer inculcanda est tantò major ipsorum obligatio divina servandi mandata, cavendique peccata, quantò difficilius ipsi est eorum remissio, non solum post violatum Baptismi Sacramentum, sed & post violatum fœdus cum Deo initum in Sacramento Poenitentia, obtentamque in utroque liberationem à demonis & peccati servitute.

13 Ad ista reflectant non solum Christiani peccatores, sed & illi, qui, post susceptum semel Baptismi, ac sœpius Poenitentia Sacramentum, transferunt de vita, si non aperte criminosa, saltem parum christiana, ad verè christianam, in qua gustare cœperunt donum caeleste. Meminisse quippe eos oportet, post tantum beneficium tantò magis obligari sese ad observantiam mandatorum, quantò gustus eorum quæ Dei sunt major in ipsis fuerit. Si enim post transitum à vita criminosa, vel parum christiana, ad verè christianam, notabilemque gustum supernorum, ad pristina redeant crimina, vel languorem in vita christiana, relapsus ipsorum ita Deum ad iracundiam provocat, ut rarus sit ipsorum reditus ad pristinum statum illum. Cùm iste valdè probabilis sit. sensus unus terribilium verborum istorum Apostoli ad Hebr. 6. *Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum caeleste, & participes facti sunt Spiritus sancti, gustaverunt nihilominus bonum Dei ver-*

bum, virtutesque saculi venturi, & prolapsi sunt, versus renovari ad poenitentiam.

Denique reflectant ad verba ista: *de domo* 14 (id est loco) *servitutis*. Verè namque mundana vita, demoni serviens, servitus est durissima, miserimamque, figurata per eam quam Israëlita passi sunt in Ægypto, dum ipsos vehementer opprimebat Pharaon: ubi vita & lex christiana econtrâ jugum est suave, & tantò suavius, quantò Christum quis imitatur propius.

Servitute illam durissimam quadruplex demonstrat tortura, quâ mali Christiani cruciantur in hac vita. Prima est remorsus conscientia pungentissimus, crescens cum criminibus, multos eò usque crucians, ut ad evadendos ictus illius, sibimetipsis veneno vel laqueo inferant mortem, per infelicissimum vitam finem sibi procurantes infeliciorum aternitatem.

Secunda est turbulentissima vexatio passionum, concupiscentiarumque, quarum tyrannicum dominium tantò magis experiuntur, quantò magis illis obsequuntur; idque propter duo. 1° quia tantò magis accenduntur, quantò magis ipsis indulgetur. 2° quia quantò magis ipsi indulgetur, tantò magis à vita christiana recedunt: quantò verò magis à vita christiana Christiani recedunt, tantò magis divina gratia ipsis subtrahitur auxilium, ad concupiscentias passionisque vincendas necessarium.

Et hinc quid ulterius consequitur? ingens 17 cruciatio, quòd ea frequenter habere nequeant, quæ vehementer concupiscunt. Notum est enim, quàm vehementer vindictam concupiscat vindicativus, dignitatem superbus, carnale cum tali, vel tali commercium libidinosus. At quàm frequenter obtinere non possunt, quod tam vehementer deperunt!

Tertia tortura est inquietudo molestissima, 18 quam sentiunt, dum experiuntur, se in nullo quietem invenire, ne in illis quidem in quibus eam maximè expectabant. Unde talis in ipsis consequitur tristitia, quæ vitam ipsorum reddit miserimam.

Quarta tortura, præ cæteris molesta, est 19 timor novissimorum, divini potissimum iudicii, ac inferni. Non enim ignorant quantis in aeternum addicendi sint supplicii, si sic vitam finiant. Aliter autem vivere sibi reputant impossibile. Inde ergo desperatio, inde timor, inde tremor, inde horror, inde tristitia amarissima.

Isti sunt modi, quibus Deus se Deum for- 20 tem, & zelotem adhuc in hac vita ostendit adversus prævaricatores mandatorum suorum; quos post mortem fateri compellit: *Ergo ambulavimus vias difficiles*; de quibus & Apostolus dicit: *Inferuerunt se doloribus multis*. Nunc paucis ostendendum, quomodò ex adverso se misericordem exhibeat fideliter ea custodientibus, vitamque verè christianam ducentibus. Imprimis secura mens ipsorum, Scripturâ teste, est quasi iuge convivium, experiunturque

Amor Religiosus.

quàm verè Psalmista dixerit: *Melior est dies una in arvis Domini super millia.* Deinde quantò magis anima fidelis crescit in virtute, tantò liberior fit à passionum & concupiscentiarum tyrannide. Non ergo cruciatur per concupiscentias; & siquid adversi patitur, non inquietatur: quia non desiderat nisi quod placitum est dilecto, nec nisi ad superna suspirat, per ipsamque affectum superiorum anima christiana in antecessum quasi gustare incipit, quod in æternum se gustaturam fiducialiter confidit. Nec sibi quietem promittit iis in rebus, in quibus eam non invenit; quin imò non ignara in solo se Deo quietem posse invenire, plus adhuc consolationis invenit in actibus pietatis, quàm sibi promittebat, magisque & magis experitur quàm verè Salvator dixerit: *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite jugum meum super vos. . . . jugum enim meum suave, & onus meum leve.*

CAPUT IV.

Expositio verborum illorum: Non habebis Deos alienos coram me, &c.

21 **S**ensum genuinum verborum illorum Salvator Math. 4. nobis exposuit, cum diabolus adorari volentem repulit, dicens: *Vade satana, scriptum est enim: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies.* In primo proinde illo Decalogi præcepto duplex (uti Catechismus Romanus observat) continetur præceptum: affirmativum unum, quo se Deus, ut verum Deum coli jubet & adorari. Negativum alterum, quo diis alienis cultum prohibet exhiberi. Dicendo enim: *Non habebis deos alienos coram me*, perinde est ac si diceret: *Me verum Deum coles, alienis diis Gentium cultum, soli vero Deo debitum, non exhibebis, nec more gentilitium facies tibi sculptile, ne adores illud.*

22 In primo itaque præcepto prohibentur tres actus (ait S. Thomas q. 122. a. 1. ad 2.) Nam primo dicitur: *Non habebis deos alienos coram me.* Secundo dicitur: *Non facies tibi sculptile.* Tertio verò: *Non adorabis ea, neque coles.* Cultus enim alienorum deorum dupliciter apud aliquos observabatur. Quidam enim quasdam creaturas pro diis colebant, & absque institutione imaginum. Unde Varro dicit, quod antiqui Romani diù sine simulacris deos coluerunt. Et hic cultus prohibetur primo, cum dicitur: *Non habebis deos alienos.* Apud alios autem erat cultus falforum deorum sub quibusdam imaginibus: & idè opportunè prohibetur & ipsarum imaginum falforum deorum institutio, cum dicitur: *Non facies tibi sculptile.* Et ipsarum imaginum cultus, cum dicitur: *Non coles ea.*

23 Ita ergo sunt, & alia ejusmodi, religioni contraria, quæ primo prohibentur præcepto. Sed quid eo præcipitur? religio seu cultus & adoratio veri Dei: *Me verum Deum coles,*

Dominum Deum tuum adorabis. An etiam fides, spes, charitas Dei? negant plurimi. Affirmat Catechismus Romanus, dicens quod in præcepto affirmativo (quo dicitur, *me verum Deum coles*) continentur præceptum fidei, spei, & charitatis. Enimverò fide, spe, & charitate Deus est colendus, ait Augustinus Enchirid. c. 111. Et l. 10. de Civit. Dei c. 3. de Dei loquens dilectione, *hic est (inquit) Dei cultus, hac vera religio, hac tantum Deo debita servitus.* Et epist. 140. aliàs 120. cap. 18. *non colitur ille, nisi amando.* Quia, ut ait enarrat. in Pl. 77. *hoc colitur, quod diligitur.* Unde quia Deus rebus omnibus major & melior invenitur, plus omnibus diligendus est, ut colatur. Unde Bernardus epist. 109. *si dicente Scripturâ, pietas est cultus Dei, profecto quisquis plus amat manus, quam Deum, imò, atque idololatra esse convincitur, colens & serviens creatura, potius quam Creatori.*

CAPUT V.

Religionis natura, objectum, & actus explicatur.

Quia ergo primo præcepto Dei cultus & 24 adoratio, ac per consequens religio præcipitur, expositio ipsius exigit, ut hic de religione agamus. Dicitur autem religio, secundum aliquos, à relegendo, eò quod doceat nos mente revolvere quæ ad Dei cultum pertinent. Secundum alios, à relegendendo, quod Deum per peccata & spirituales idololatrias derelictum, per eam relegendamus. Sed melius à religando, quod per illam religati sumus Deo, & ad ipsum unum tendamus, tamquam ad ultimum finem, & primum principium nostrum: quia, ut Augustinus dicit l. de vera religione c. 5. *ad unum Deum tendentes, & ei uni religantes animas nostras, unde religio dicta creditur.* Quidquid sit, religio definitur, virtus, quæ Deo tamquam primo rerum omnium principio debitus exhibetur cultus. Ubi debitus non sic accipitur, quasi actus omnes, quibus Deus colitur, ipsi formaliter debiti sint in specie (contrarium namque patet in voto, cujus emissio consilii est, non præcepti) sed sic ut omnes illi actus soli Deo conveniant, ac licet eos omnes in specie non exigat formaliter, exigere tamen potest, & saltem exigit in genere, id est secundum rationem genericam agnitionis & protestationis divinæ excellentiæ.

Ex definitione religionis satis apparet, objectum materiale, directum & immediatum religionis non esse Deum, sed cultum Dei, sive actus quibus Deum agnoscimus & protestamur esse primum rerum omnium principium, ipsique ut tali, nos submitimus. Formale verò objectum est debitum istius cultus. Ideo enim Deum colimus, quia debemus, sive quia id dignum & justum est. Quare id debemus? quare id dignum & justum est? Ob supremam ipsius excellentiam, in eo relucen-